

Петро САБАТ

**ВІД НАРОДНОГО ВИЗНАННЯ СВЯТОСТІ
ДО ЦЕРКОВНОЇ ПРОСЛАВИ ТА ПОЧИТАННЯ
СЛУГИ БОЖОГО ПРАВЕДНОГО
МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО**

Вступ

Народне визнання після смерті подвижника віри Христової свя- тим, було і залишається мотивом для розпочаття церковного про- цесу, щодо його прослави та почитання, як в Східній так і в За- хідній Церкві.

Народне визнання слуги Божого митрополита Андрія Шеп- тицького святим та вже проголошення його навіть главою Вселен- ської Католицької Церкви папою Франциском праведником¹ за- кликає УГКЦ серйозно та гідно підготуватися до його церковної прослави та почитання – час бо близький.

У своїй статті хотів би дуже коротко зупинитися за що україн- ський народ визнає та прославляє митрополита Андрія Шептиць- кого, як святого, а окрім того хотів би також подати свої пропози- ції, як би могло Його не тільки не офіційне, але й офіційне церковне прославлення та почитання звершуватися в УГКЦ, після проголо- шення Його папою Римським для УГКЦ блаженним-святим.

¹ О. Панчишин. *Ватикан офіційно проголосив праведним Андрія Шептиць- кого* // http://zaxid.net/news/showNews.do?vatikan_ofitsiyno_progolosiv_pravednim_andreya_sheptitskogo&objectId=1358981. Дата перегляду 05.10.2015.

Народне визнання слуги Божого праведного митрополита Андрея Шептицького святим

Кожен народ має та згадує своїх героїв, які прикладом свого життя показали мужність, відвагу, а водночас і заохочення до наслідування. Зберігаючи їхню пам'ять, люди на основі переказів та розповідей створюють біографічні записи про них, які з часом переростають у книги, завдяки яким можна згадувати, оспівувати та навіть і почитати цих людей. В українському народі серед числа багатьох знаменитих і знаних людей особливе місце посідає Роман, Алексáндр, Марія Шептицький, більш відомий своїм чернечим ім'ям, як Андрей (Шептицький), який не повних два роки від (20²) 24³ вересня 1899 до 17 січня 1901 був єпископом Станиславівським, а потім від 17 січня 1901 до 1 листопада 1944 – предстоятелем УГКЦ – митрополитом Галицьким, Архієпископом Львівським та єпископом Кам'янець-Подільським⁴. На його митрополичу каденцію припадають трагічні часи історії українського народу: дві світові війни, польсько-українське протистояння, міжвоєнний неспокій. В продовж його діяльності, як предстоятеля УГКЦ (у Львові) між 1901 і 1944 роками в Галичині сім разів мінялися господарі: австрійці, росіяни, українці, поляки, совіти, німці і знову радянська влада⁵.

² Урочистий в'їзд єпископа А. Шептицького в Станиславів // Тематико-експозиційний план виставки до 150-річчя від дня народження Андрея Шептицького (1865–1944): «Велич Митрополита» // http://daifo.if.gov.ua/exp/exp_online_plan_17.htm. Дата перегляду 05.10.2015.

³ Відбулася урочиста інтронізація Андрея Шептицького на престол Станиславівської єпархії; єпископ відслужив першу Архієрейську Службу Божу в катедрі Станиславова // Тематико-експозиційний план виставки до 150-річчя від дня народження Андрея Шептицького (1865–1944): «Велич Митрополита» // http://daifo.if.gov.ua/exp/exp_online_plan_17.htm. Дата перегляду 05.10.2015.

⁴ О. Сайко. Митрополит Андрей Шептицький // http://old.ugcc.org.ua/ukr/library/xx_st/a_sheptytskyj/. Дата перегляду 15.10.2015.

⁵ О. Турій. Митрополит Андрей (Шептицький) про християнські засади політичного життя // Митрополит Андрей Шептицький: церковно-релігійна та громадсько-політична діяльність: Збірник наукових праць / Гол. ред. В. М. Хмарський. Одеса–Львів 2007, с. 89.

В таких важких умовах він не тільки зумів зберегти УГКЦ, але розвинути та піднести її на вищий рівень. За словами предстоятеля УГКЦ, Блаженнішого Святослава:

Немає жодної ділянки життя і діяльності Української Греко-Католицької Церкви в ХХ столітті, яка б не була позначена особою митрополита Андрія Шептицького, його працею, його молитвою, його жертовністю. А головне – його пастирською мудрістю⁶.

Митрополит Андрей Шептицький не тільки був ревним предстоятелем УГКЦ, він також був патріотом своєї землі. Він писав:

Християнин може і повинен бути патріотом! Але його патріотизм не сміє бути ненавистю! І не сміє накладати обов'язків, які противилися б вірі! Те, що виглядало б на патріотизм, а на ділі було би ненавистю, або противилося б вірі, не є справжнім патріотизмом⁷.

Митрополит Андрей Шептицький робив усе, щоб українці на своїй землі почувалися повноправними людьми. Він розумів, одну важливу річ, якщо Церква хоче розвиватися і поширюватися, то вона має реагувати на виклики сучасності, а не ховатися. Нести добро і боротися зі злом, а не лицемірити, чи вдавати, що нічого не відбувається. Митрополита Андрія нічим не можна було залякати, коли справа торкалася захисту та утвердження справедливості. Він був твердо переконаний, що переслідування нацистами єврейського народу є не тільки противним високій ідеї християнства, але що воно цілковито суперечить логіці елементарного людського співіснування між представниками націй та народностей. За згодою митрополита Андрія Шептицького, євреїв переховували у греко-католицьких монастирях і навіть у митрополичій резиденції. За Його наказом було сховано понад 200 єврейських дітей (зокрема, сина

⁶ Проповідь Блаженнішого на 70-ті роковини смерті митрополита Андрія Шептицького // http://news.ugcc.ua/photo/v_ugkts_rozpochavsya_r%D1%96k_mitropolita_andreya_sheptitskogo_71922.html. Дата перегляду 05.10.2015.

⁷ Твори слуги Божого митрополита Андрія Шептицького. Пастирські листи (2. VIII. 1899 р. – 7. IX. 1901 р.). 1 т. Львів 1994, с. 17.

львівського рабина Ізакаїла Левіна Курта, який потім назвав синів іменами Андрей, Климентій), а також цінні єврейські документи⁸.

Митрополит Андрей Шептицький несхильно стояв на сторожі принципів справедливості та взаємної братерської любові між народами. Митрополит не боявся пригрозити та скартати навіть своїх рідних українців котрі насмілювалися ставати спільниками нацистів у їх гріхах проти цілого людства. Він завжди старався допомогти знедоленим, пригнобленим і переслідуваним. Він не тільки, як душпастир, але як громадський діяч, меценат, та благодійник старався допомогти кожному потребуючому. Він завжди залишався на службі Богові і людям. Він жив і прикладом свого життя вів за собою інших до світла. Навіть посеред цілковитої темряви. Доктор Василь Лаба пише:

Митрополит Андрей, своєю всебічною і невсипущою працею, піднімав український народ до рівня зрілості і гідності бути самостійним державним народом⁹.

Вся діяльність митрополита Андрея була позначена любов'ю до Бога та ближніх, що є свідченням справжньої святості. Анатолій Колодний підкреслює:

Митрополит розумів, що в Україні доля народу і церкви тісно пов'язані між собою¹⁰.

Незважаючи на свій графський титул, статки та посаду предстоятеля УГКЦ був надзвичайно скромних та невибагливим у

⁸ Т. Гунчак. «Коли я називаю Андрея Шептицького святим, я не перебільшую» <http://www.istpravda.com.ua/articles/2010/12/11/8491/>. Дата перегляду 05.10.2015; Ж. Ковба. *Роль Митрополита Шептицького в рятуванні галицьких євреїв у часи Голокосту* // http://www.cerkva.od.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=43&Itemid=41. Дата перегляду 05.10.2015.

⁹ В. Лаба. *Митрополит Андрей Шептицький. Його життя і заслуги (з нагоди 100-річчя уродин)*. Рим 1965, с. 37.

¹⁰ А. Колодний. *Андрей Шептицький про будівництво рідної хати* // Християнство і національна ідея. Науковий збірник. Київ – Тернопіль – Краків – Тернопіль 1999, с. 18.

побуті. Мужньо переносив хвороби навіть при прогресуючому ревматизмі звершував Божественну Літургію за народ Божий¹¹. Його земне життя та діяльність, як невтомного душпастиря, є прикладом майбутнім поколінням, як потрібно думати, жити та діяти.

Предстоятель УГКЦ – Блаженніший Святослав підкреслює:

Митрополит Андрей був тією особою, з якого виходив дивний мир, мир серед війни. І це відчували всі, незалежно від того, до якої церкви, релігії чи народу належали. Він був дверима до вічності й знаком присутності Бога серед своїх людей як святий, великий чоловік. Він був тим храмом Святого Духа, в якому Господь Бог спочивав, через якого благословляв свій народ і скеровував до нього слова життя вічного¹².

Впродовж життя, а також і після смерті, слуга Божий митрополит Андрей є прикладом, який ілюструє нам правдивий шлях до Христа. Тому в більшості українського народу немає сумніву, що слуга Божий Андрей Шептицький належить до великих та світлих постатей історії України. За великі труди у різних сферах суспільної діяльності й мудрі настанови для українського народу він отримав багато народних імен: *Святий, Праведник, Слуга Божий, Український Мойсей, Духовний будівничий, Провідник української нації, Велетень Святоюрської гори, Великий митрополит, а також багато інших*¹³.

Слуга Божий митрополит Андрей Шептицький не тільки отримав багато народних імен, але також протягом останніх років у нас в Україні на честь нього були названі вулиці, проспекти, майдани, школи, ліцеї, створені в честь нього музеї, побудовані пам'ятники, відкриті меморіальні дошки, випущенні марки із

¹¹ 150 років з Дня народження Шептицького: ТОП-10 цікавих фактів з життя владики // <http://www.depo.ua/ukr/life/150-rokiv-z-dnya-narodzhennya-sheptitskogo-top-10-tsikaviv-faktiv-29072015161300>. Дата перегляду 05.10.2015.

¹² В УГКЦ розпочався Рік митрополита Андрея Шептицького // http://news.ugcc.ua/photo/v_ugkts_rozpochavsya_r%D1%96k_mitropolita_andreya_sheptitskogo_71922.html. Дата перегляду 05.10.2015.

¹³ В. Романюк. Апостол єдності і віри // <http://gk-press.if.ua/apostol-yednosti-i-viry/>. Дата перегляду 05.10.2015.

його зображенням¹⁴, видані його твори, видані також праці наукові та науково-популярні про його життя і діяльність, на честь нього було складено багато віршів, а також написана навіть молитва та Акафіст до Господа нашого Ісуса Христа за Його прославу¹⁵.

В травні 2008 року єврейська громада України визнала його Праведником. З цієї нагоди головний рабин України Моше Реувен Асман сказав *«Ми хочемо віддати належне людині, що врятувала сотні євреїв»*. Навіть в пам'ять про Митрополита Андрея біля синагоги Лазаря Бродського в Києві було посаджено *«Дерево Життя»*¹⁶.

У квітні 2012 року нижня палата парламенту Канади одногосно визнала, прикладом «відданості основним правам людини» діяльність митрополита Андрея Шептицького під час Другої світової війни¹⁷.

У листопаді 2013 року Антидифамаційна ліга (англ. *Anti-Defamation League*) – американська правозахисна суспільно-політична організація, що протистоїть антисемітизму та іншим формам нетерпимості стосовно євреїв у світі – нагородила посмертно митрополита Андрея Шептицького за «відвагу і героїзм у порятунку євреїв» під час Другої світової війни. Митрополит Андрей Шептицький був удостоєний нагороди імені Яна Карського за відвагу при порятунку українських євреїв¹⁸.

¹⁴ Український інститут національної пам'яті. *Митрополит Андрей Шептицький* // <http://www.memory.gov.ua/publication/mitropolit-andrei-sheptitskii>. Дата перегляду 05.10.2015.

¹⁵ Акафісник. Львів 1999, с. 185-198.

¹⁶ Біографія Митрополита Андрея Шептицького // http://www.mytropolyt.com.ua/2010/10/blog-post_6574.html. Дата перегляду 05.10.2015.

¹⁷ Парламент Канади визнав праведником митрополита УГКЦ Андрея Шептицького // <http://www.radiosvoboda.org/content/article/24559444.html>. Дата перегляду 05.10.2015.

¹⁸ Митрополита УГКЦ Андрея Шептицького посмертно нагородили за порятунок євреїв під час війни // <http://ua.korrespondent.net/ukraine/events/3203256-mytropolyta-uhkts-andreia-sheptytskoho-posmertno-nahorodyly-za-poriatunok-jevrev-pid-chas-viiny>. Дата перегляду 05.10.2015.

Беручи до уваги заслуги перед українським народом митрополита Андрія Шептицького Верховна Рада України 17 червня (у вівторок), 2014 року, 227 голосами народних депутатів з 320 зареєстрованих у залі засідань, постановляє відзначити на державному рівні 150-річчя з дня народження митрополита Української греко-католицької церкви, громадського діяча і мецената Андрія Шептицького в 2015 році¹⁹. Метою встановлення на державному рівні святкування 150-річчя з дня народження митрополита Андрія Шептицького було дати громадянам України та українцям у всьому світі можливість докладно його пізнати та належно вшанувати.

2015 рік, – ювілейних святкувань на честь 150-річчя з дня народження митрополита Андрія Шептицького був позначений багатьма державними заходами по цілій нашій державі, а також і в діаспорі. В цей рік відбулося видання творів Андрія Шептицького та книжок про нього, проведено було на честь нього багато наукових конференцій, урочистих академій, конкурсів, виставок. Особливо три визначні події у відзначенні ювілею 150-річчя з дня народження митрополита Андрія Шептицького сталися в нас в Україні свідками, яких ми мали можливість бути – це відкриття пам'ятника митрополиту Андрею у Львові 29 липня²⁰ за що особливу подяку потрібно скласти високопреосвященнішому митрополиту Львівському Ігорю Возняку²¹, який показав себе гідним

¹⁹ Україна на державному рівні відзначить 150-річчя з дня народження Андрія Шептицького // http://zaxid.net/news/showNews.do?ukrayina_naderzhavnomu_rivni_vidznachit_150richchya_z_dnya_narodzhennya_andreya_sheptitskogo&objectId=1311815. Дата перегляду 20.09.2015.

²⁰ У Львові урочисто відкрили пам'ятник Митрополиту Андрею Шептицькому // <http://dailyviv.com/news/kultura/u-lvovi-urochysto-vidkryly-pamyatnyk-mytropolitu-andreyu-sheptytskomu-21382>. Дата перегляду 20.09.2015.

²¹ Який попри тиск деяких псевдо патріотів приклав усіх зусиль, щоб пам'ятник митрополиту Андрія постав на свято юрській горі у Львові. Див.: «Нам дуже гірко, що є противники встановлення пам'ятника митрополитові» – владики Возняк // <http://www.gazeta.lviv.ua/life/2015/03/19/40783>. Дата перегляду 20.09.2015.

наслідком митрополита Андрея на Святоюрській горі, це відкриття пам'ятника у Івано-Франківську 27 серпня²² та закладення пам'ятної капсули в стіну майбутньої Бібліотеки ім. Митрополита Андрея Шептицького 14 вересня в УКУ²³.

Важливо є підкреслити, що у ювілейних святкуваннях, які проходили в Україні так багаточисельно брали участь не тільки вірні УГКЦ, але також і вірні інших українських церков, та навіть більше і не християни, тобто український народ. І це ще раз підтверджує особливу пошану і любов до особи митрополита.

Вшанування митрополита Андрея Шептицького в 2015 році на державному та церковному рівні закликає усіх нас не тільки пізнати Його життя і діяльність, але також заохочує взяти собі його за приклад та наслідувати у повазі до гідності людської особи; старанню допомагати іншим зберігати свою віру та згідно з нею будувати власне життя; активно сприяти відновленню первісної церковної єдності християн, (особливо щодо нашого народу київської традиції); зберігати свою культуру та турбуватися про розвиток науки; підтримувати змагання за національну та державну свободу згідно із засадами правдивого християнського патріотизму; плекати засади святості сімейного життя; та приділяти увагу вихованню дітей та молоді на християнських цінностях.

Незважаючи на те, що офіційний рік святкувань на державному рівні на честь митрополита Андрея Шептицького завершився 1 листопада 2015 року, проте наше вшанування Його у формі наслідування не повинно, як підкреслює Блаженніший Любомир Гузар, закінчитися, оскільки воно не повинно мати часових обмежень²⁴.

²² В Івано-Франківську 27 серпня відбулося урочисте відкриття пам'ятника митрополиту Андрею Шептицькому // <http://www.galka.if.ua/frankivtsidochekalisyavidkrittyapamyatnika-sheptitskomu-foto>. Дата перегляду 20.09.2015.

²³ Владика Венедикт освятив наріжний камінь Бібліотеки УКУ // <http://ucu.edu.ua/news/27849/>. Дата перегляду 20.09.2015.

²⁴ Як нам вшановувати митрополита Андрея Шептицького? // <http://www.pravda.com.ua/columns/2015/05/29/7069537/>. Дата перегляду 20.09.2015.

Церковна прослава слуги Божого праведного митрополита Андрея Шептицького

Церковна прослава, прославлення чи канонізація – це акт яким Церква причисляє усопшого подвижника віри Христової до числа святих та встановляє Йому публічне церковне почитання²⁵. Свій вирок вона виносить з точки зору земної Церкви, а не небесної. В зв'язку з тим, що вибір земною церквою звершується тут на землі і звершується людьми, він може бути навіть і помилковий. В історії навіть через це були випадки деканонізації святих.

В ході історії Церкви також, щоб запобігти недостойному проголошенню, були і дуже довгі процеси над особою до її проголошення святою. Деколи в історії через чисто політично-національні, психологічні чи інші мотиви проголошення земною церквою особи святою затягувалось на дуже довгий період, як наприклад святого Йосафата Кунцевича²⁶.

Церковне прославлення не означає, точно небесної слави подвижника, але є зверненням до земної Церкви призвати святого в публічних церковних богослужіннях²⁷. Церква знає також про існування невідомих святих, слава яких є невідкрита на землі. Тому Церква ніколи не забороняла та не забороняє до сьогодні приватної молитви, тобто звернення з проханням до усопших праведників нею не прославлених²⁸. В цій молитві живих за

²⁵ В. Топоров. *Святость и святые в русской духовной культуре*. 1 т. Москва 1995, с. 10; Е. Голубинский. *Канонизация святых в Русской Церкви*. Москва 1903, с. 10-11.

²⁶ З часу коли Йосафата Кунцевича було проголошено блаженным у 1643 році, до того як його канонізували, пройшло 224 роки. Див.: Е. Demetrius. *St. Josaphat Kuntsevych: Apostle of Church Unity*. Detroit, Michigan USA 1987, с. 278.

²⁷ Г. Федотов. *Святые древней Руси* // <http://vehi.net/fedotov/svyatyje/00.html>. Дата перегляду 20.09.2015; В. Топоров. *Святость и святые в русской духовной культуре*, с. 10.

²⁸ Е. Голубинский. *Канонизация святых в Русской Церкви*, с. 264.

померлих і померлих за живих виражається єднання Церкви земної і небесної²⁹.

У ході історії Церкви першим кроком для започаткування процесу церковної прослави, слуги Божого служило та служить народне визнання і признання праведності усопшого за його життя і діяльність³⁰. Важливим мотивом до церковної прослави особи уважалися чуда, зцілення хворих³¹. Проте були винятки, коли наприклад особа помирала в опінії святості і навіть після смерті незважаючи на те, що не відбувалися чуда та зцілення за його заступництвом, вона ставала проголошеною Церквою святою. Прикладом служить проголошення в першому тисячолітті майже всіх константинопільських патріархів, які не були схизматиками – святими, (на гробах, яких чи від мощів, яких не відбувалися чуда та зцілення)³². Окрім того мучеництво за віру і Христа відкривало дорогу до церковного прославлення і почитання не потребуючи чуд чи зцілень³³. Важливо є також зауважити, що не обов'язковим завжди до прославлення святого було нетлінність тіла чи збереження його мощей³⁴.

Народне визнання було і залишається до сьогодні рушійним чинником для розпочаття процесу церковної прослави. Навіть, коли після смерті на гробі усопшого слуги Божого не відбувалися чуда то деколи церковна ерархія приймала рішення, щоб підняти домовину із гробу та помістити її у притворі чи навіть у храмі вірних, щоб народ вимолив слугі Божому чим скоріше церковну прославу та почитання³⁵. За афонським звичаєм останки кожного похованого монаха через три роки відкопують і за кольором

²⁹ Е. Голубинский. *Канонизация святыхъ въ Русской Церкви*, с. 10.

³⁰ Там само, с. 22-23, 271.

³¹ Там само, с. 40-41.

³² Там само, с. 16-17.

³³ Там само, с. 13, 26, 268-269.

³⁴ Там само, с. 34.

³⁵ Там само, с. 42, 302-305.

костей судять про загробне життя померлого: якщо вони жовтуваті, значить той, хто представився особливо угодив Богові. Якщо ж останки не розложилися повністю, то їх знову заривають з землею, а братія монастиря посилює свої молитви далі за усопшого³⁶.

Праведність життя митрополита Андрея, похоронна процесія після смерті за участю великої кількості народу та визнання Його як святого; численні моління у його крипті, написання молитви за Його прославу, звернення Синоду Єпископів УГКЦ у липні 2002 року Божого до ревної молитви за Його прославу³⁷, та чудесне uzдоровлення у США через Його заступництво³⁸ не залишають сумніву, щодо церковної прослави та почитання Слуги Божого праведного митрополита Андрея Шептицького.

Розпочинаючи ювілейні святкування з нагоди 150 річчя від дня народження митрополита Андрея Шептицького, Отець і Глава Української Греко-Католицької Церкви Блаженніший Святослав (Шевчук) звернувся до всього українського народу, до кожної віруючої християнської душі завітати із паломництвом до собору Святого Юра, що у Львові, і відвідати крипту, в якій спочиває митрополит Андрей Шептицький та протягом року особливо молитися за Його прославу³⁹. І не минуло і року, як милостивий Господь за усиленні молитви народу Божого підносить Слугу Божого Андрея в очах світу цього і він стає проголошений папою

³⁶ *Афон не від світу цього* // <http://www.xic.com.ua/z-zhyttja/20-svidchennja/208-igor-derkach-afon-ne-vid-svitu-cogo>. Дата перегляду 05.10.2015.

³⁷ Див.: *Постанови Синоду Єпископів Української Греко-Католицької Церкви 2002 року. Київ* // <http://old.ugcc.org.ua/ukr/documents/resolution/resolution1/2002/>. Дата перегляду 05.10.2015.

³⁸ *Процес беатифікації Андрея Шептицького завершується* // http://tvonemisto.tv/news/protsebe_beatyfikatsii_andreya_sheptytskogo_zavershuietsya_72465.html. Дата перегляду 05.10.2015.

³⁹ *Глава УГКЦ закликав українців відвідати крипту, в якій спочиває митрополит Андрей Шептицький* // http://news.ugcc.ua/news/glava_ugkts_zaklikav_ukraints%D1%96v_v%D1%96dv%D1%96dati_kriptu_v_yak%D1%96y_spochivaie_mitropolit_andrey_sheptytskiy_71923.html. Дата перегляду 05.10.2015.

Франциском праведником⁴⁰, а процес Його беатифікації вже наближається до кінця. Проте ми не повинні переставати молитися за церковну прославу праведного слуги Божого Андрея, щоб вона чим скоріше звершилася.

Навіть, щоб народ Божий чим скоріше вимолить у Бога Йому церковну прославу та почитання церковна влада УГКЦ може мощі слуги Божого праведного Андрея підняти із крипти і помістити у притворі собору чи у самому Соборі Св. Юра. Окрім того також навіть із дозволу церковної влади УГКЦ може бути відкрита його домовина, ще перед його офіційним церковним прославленням та почитанням, як це не рідко практикувалося в Київській Церкві⁴¹.

Східні Католицькі Церкви, на жаль, до сьогодні не виробили відповідного процесу, щодо прославлення, канонізації святих у своїх церквах. Вони приймають канонізацію святого від Римо-Католицької Церкви (яке звершує Папа). Не винятком є і УГКЦ, для якої Римська Церква (папа Римський) спочатку проголошує відповідну особу блаженною, а потім через певний період може проголосити і святою, як це було наприклад із священомучеником Йосафатом Кунцевичем⁴².

⁴⁰ Ватикан офіційно проголосив праведним Андрея Шептицького // http://zaxid.net/news/showNews.do?vatikan_ofitsiyno_progolosiv_pravednim_andreya_sheptitskogo&objectId=1358981. Дата перегляду 05.10.2015.

⁴¹ Е. Голубинский. *Канонизация святыхъ въ Русской Церкви*, с. 42, 302-305.

⁴² Папа Пій IX серед ювілейних святкувань 1800-ої річниці смерті св. Петра 1867 року проголосив буллу канонізації св. Йосафата. Див.: Р. Athanasius, G. Velykyj. *S. Josaphat Hieromartyr, documenta romana beatificationis et canonizationis*. vol. III. 1637-1867. Romae 1967, с. 429-441; А. G.Welykyj OSBM. *La stampa romana del 1867 sulla canonizzazione di s. Giosafat* // *Analecta ordinis s. Basilii Magni, miscellanea Josaphatina, series II, section, vol. VI (XII), fasc. 1-4*. Romae 1967, с. 254; Р. Antonio Rocchi ieromonaco di Grottaferrata. *Memorie Grottaferratesi sulla canonizzazione di s. Giosafat, V. M. Dell'Ordine di s. Basilio* // *Analecta ordinis s. Basilii Magni, miscellanea Josaphatina, series II, section, vol. VI (XII), fasc. 1-4*. Romae 1967, с. 238; М. Соловій, Г. Великий. *Святий Йосафат Кунцевич: Його життя і доба*. Торонто-Канада 1967, с. 363; Цар І. *Да будуть всі єдино* // www.ukrcenter.com/library/read.asp?id=6034&page=5. Дата перегляду 20.12.2014.

Незважаючи на те, що УГКЦ дотримується римського процесу прославлення, на практиці Рим ніколи не наполягав на богослужбовому дотримуванні канонізаційних правил в УГКЦ, уважаючи достатнім, щоб УГКЦ визнавала факт беатифікації чи канонізації⁴³. Так наприклад коли лише Йосафат Кунцевич був проголошений блаженним, то у Почаївському Трефологоні (1777) назва служби 16 вересня йому звучить: «Святого Священомученика Йосафата»⁴⁴. Також і папи Олександр VII (1665) і Климент IX (1667) у листах надання індульгенцій на свято в честь свящ. Йосафата титулували його не *Beatus*, а *Santus Iosaphat*⁴⁵. Окрім того, також для літургійного почитання нових проголошених українських мучеників блаженними, Папою Іваном Павлом II у 2001 році, не передбачалося і не приписувалося жодних літургійних обмежень на відміну, як це є із почитаннями блаженних в Римо-Католицькій Церкві (РКЦ). Їхнє літургійне вшанування було передбачене в усіх єпархіях УГКЦ в Україні та поза її межами. Всі літургійні рішення, щодо них, отже належать компетенції єрархії УГКЦ без потреби звертатися до Риму, (на відміну, як це є із проголошеними блаженними для РКЦ) окрім того всі літургійні рішення, щодо них є загально визнані, і їх ніхто не оспорював та не оспорує до сьогодні⁴⁶. Хотів би також підкреслити, що статус прославлених нових мучеників ХХ століття УГКЦ відповідає статусові канонізованих святих у РКЦ. Проголошені блаженні мають для УГКЦ той самий літургійний та канонічний статус, що канонізовані святи у РКЦ. Тому логічно, второпно і правильно буде для

⁴³ М. Петрович. *Чи потрібний для УГКЦ процес беатифікації?* // Богословія 69 (2005), кн. 1-4, с. 108, 111.

⁴⁴ *Трефологон*. Почаїв 1777, арк. 49.

⁴⁵ S. *Josaphat Hieromartyr. Documenta Romana beatificationis et canonizationis* / упоряд. Athanasius G. Welykuj, OSBM, т. I-III [= *Analecta OSBM, series II, section III*]. Рим 1952-1967, с. 218 (док. 241), с. 199 (док. 260).

⁴⁶ М. Петрович. *Чи потрібний для УГКЦ процес беатифікації?* // Богословія 69 (2005), кн. 1-4, с. 113-114.

УГКЦ відмовитись від титулу блаженний для митрополита Андрея Шептицького після його Римського проголошення блаженным, а титулувати Його Святим не тільки у календарях УГКЦ, але і у всіх офіційних документах, взявши до уваги також, що термін блаженний є штучним, латинським та незрозумілим для українського народу, а також і те, що для східної традиції блаженний, якого проголосить папа Римський, уже буде святим.

Церковне почитання слуги Божого праведного митрополита Андрея Шептицького

Публічне церковне почитання звичайно починається тільки після церковної прослави святого⁴⁷, але як і в історії Візантійської Церкви, так і Київської Церкви звичайно були приклади, так званого, спочатку приватного церковного почитання, яке переростало в публічне церковне почитання, як наприклад, святих Бориса і Гліба⁴⁸, Св. Теодосія Печерського⁴⁹ та інших⁵⁰. Не винятком сьогодні є УГКЦ, яка в особливіший спосіб почитала і почитає митрополита Андрея Шептицького, навіть офіційно не маючи його проголошеним святим. В чому полягає це почитання можете запитати Ви? А це почитання полягає в зображенні митрополита Андрея в греко-католицьких

⁴⁷ Е. Голубинский. *Канонизация святыхъ въ Русской Церкви*, с. 264.

⁴⁸ Там само, с. 265.

⁴⁹ П. Сабат. *Подвижницьке життя і почитання преподобного отця нашого Теодосія Печерського* // <http://www.rr.lviv.ua/podcasts/podvyzhnytske-zhyttya-i-pochytannya-prepodobnoho-ottsya-nashoho-teodosiya-pecherskoho/>. Дата перегляду 20.10.2015; Е. Голубинский. *Канонизация святыхъ въ Русской Церкви*, с. 265.

⁵⁰ П. Сабат. *Святий рівноапостольний великий князь Володимир: канонізація, богослужіння, Хрещення Русі-України* // <http://www.rr.lviv.ua/tag/petro-sabat/page/2/>. Дата перегляду 20.10.2015; П. Сабат. *Святі Ольга і Володимир: прагматичні політики чи українські апостоли?* // <http://www.xic.com.ua/z-istoriji-duhu/14-molytva/351-svjati-olga-i-volodymug-pragmatychni-polityky-chy-ukrajinski-apostoly>. Дата перегляду 20.10.2015; Е. Голубинский. *Канонизация святыхъ въ Русской Церкви*, с. 265.

церквах: в Церкві Св. Софії в Римі, Св. Миколая в Торонто, Св. Юра в Едмонтоні; також в каплиці св. Івана Богослова ФБФ УКУ навіть в святині (під іконою Євхаристії (чи Причастя Апостолів)), де місце завжди відводиться тільки проголошеним особам – святым. Підтримку народного визнання і признання святості Андрю Шептицькому бачимо також через укладення спеціального чину для освячення пам'ятника (на честь слуги Божого митрополита Андрія Шептицького) та звершення його самим предстоятелем УГКЦ – Святшим Святославом у Львові⁵¹ та Івано-Франківську 2015 року⁵².

Публічне офіційне церковне почитання святого у Східній Церкві, звичайно починається після церковного прославлення і вимагає представлення Церквою вірним життя (чи життя святого)⁵³, звичайно щодо слуги Божого митрополита Андрія Шептицького маємо зібранні всі події життя і діяльності в беатифікаційному процесі, а також в науково-популярних чи наукових книгах виданих на честь нього; проте все ж таки потрібно буде, на мій погляд, на їх основі представити невелике по об'ємі Його життя для люду Божого.

Офіційне церковне почитання святого у Східній Церкві, також вимагає після церковного проголошення святості особи внесення його імені у Синодик⁵⁴. Під синодиком чи поминальником розуміється синодик литійний, в якому в давні часи (та і в наш час) на литіях святкових, в молитві: «Спаси, Боже, людей твоїх», згадуються святі. Тому після офіційного церковного проголошення митрополита Андрія Шептицького святым, він повинен так само бути вписаний у Синодик та місяцеслов УГКЦ. На мій погляд, Його

⁵¹ У Львові урочисто відкрили пам'ятник Митрополиту Андрю Шептицькому // <http://daily.lviv.com/news/kultura/u-lvovi-urochysto-vidkryly-pamyatnyk-mytropolitu-andreyu-sheptytskomu-21382>. Дата перегляду 20.09.2015.

⁵² В Івано-Франківську 27 серпня відбулося урочисте відкриття пам'ятника митрополиту Андрю Шептицькому // <http://www.galka.if.ua/frankivtsi-dochekalisy-vidkrittya-pam-yatnika-sheptitskomu-foto>. Дата перегляду 20.09.2015.

⁵³ Е. Голубинский. *Канонизация святых в Русской Церкви*, с. 41.

⁵⁴ Там само, с. 23-24.

святкування в місяцеслові повинно би святкуватися 1 листопада в день Його смерті⁵⁵. Він би міг титулуватися, як преподобний, але все ж таки буде краще титулувати Його святителем дивлячись на практику першого тисячоліття так і сьгоднішню Східних Церков віддавати титул святителя предстоятелям Церков.

Офіційне церковне почитання святого у Східній та Західній Церкві, як колись так і сьогодні, вимагає написання йому окремих богослужбових текстів, як для публічних так і для приватних богослужінь, тому УГКЦ вже сьогодні, на мій погляд, вартує розпочати працю над написанням богослужбових текстів на честь слуги Божого праведного митрополита Андрея Шептицького. Цей крок практикувався в Київській Церкві, оскільки проголошення святого вимагало особливого тексту для його почитання, цей текст звичайно спочатку проходив церковне синодальне одобрення і вже одразу із проголошенням святого (канонізацією) в Київській Церкві розпочиналося його використання⁵⁶. Звичайно деколи були випадки, коли спочатку використовувалися загальні тексти служби для проголошеного святого, але це було дуже рідко і переважно це було винятком із правил⁵⁷, оскільки в Київській Церкві старалися мати на канонізацію святому написаний йому власний богослужбовий текст, який би базувався на його житті і тим самим коротко представляв би життя і діяльність святого народу та закликав би вірних до Його наслідування.

Хотів би зауважити, що деколи пристосування грецьких зразків служб святим для нових проголошених святих в Київській Церкві були не до кінця вдалими, як приклад тексти свята на честь Св. Теодосія Печерського, Св. князя Володимира та ін.. Звичайно грецькі зразки служб святим могли використовуватися при написанні нових текстів святим Київської Церкви, але вони, на мій погляд, не мали би

⁵⁵ Практикою святкування було встановлювати в день смерті святого. Див.: Е. Голубинский. *Канонизация святыхъ въ Русской Церкви*, с. 287.

⁵⁶ Е. Голубинский. *Канонизация святыхъ въ Русской Церкви*, с. 288-291.

⁵⁷ Там само, с. 289.

копіюватися змінюючи тільки імена, як наприклад імператора Костянтина на князя Володимира і так далі. На моє переконання, сьогодні Церкви Київської традиції вже вирости, щоб укласти своїм святим власні богослужбові тексти. Укладаючи власні богослужбові тексти новим святим, на мій погляд, мусить братися до уваги життє святого, щоб передати неповторність його подвигу життя та зробити очевидним молитовний та духовний зв'язок вірних із ним. При укладанні публічних і приватних служб новим святим інтерпретація подій земної історії повинна бути представлена в категоріях історії священної, історії взаємовідношення людини з Богом.

Для підготовки церковний богослужбовий текст, наприклад на честь Слуги Божого праведного митрополита Андрея Шептицького, вимагає дуже серйозної співпраці між різними спеціалістами: літургістами, церковними істориками, філологами, музикознавцями та взагалі богословами, які повинні об'єднати всі свої зусилля, щоб дійти згоди та представити найкращий варіант богослужбового тексту Церкві. Церковний богослужбовий текст повинен бути зрозумілим та високохудожнім, ритмічним та сприйнятливим на слух широкому загалу люду Божого, легким до запам'ятовування, а передусім молитовним. Церковний текст не може бути авторським, а як я наголосив, має стати об'єднуючим фактором літургійної спільноти: зроблений у співпраці між різними спеціалістами, тоді він стає свідком можливої (хоч і не завжди легкої) згоди і єдності. На мій погляд, координацією забезпечення цього процесу повинна займатися Патріарша літургійна комісія в УГКЦ, оскільки вона потім подає дані тексти на затвердження Синоду єпископів та відповідає за їх якість. Свого часу пригадую – це старалася в якій мірі робити Літургійна рада заснована 15 травня 2007 року патріаршою літургійною комісією УГКЦ, але на жаль вона вже декілька останніх років не функціонує.

Офіційне церковне почитання святого у Східній Церкві, як колись так і сьогодні, вимагає написання йому ікони⁵⁸, насамперед

⁵⁸ Е. Голубинский. *Канонизация святых в Русской Церкви*, с. 274-277.

потрібно підкреслити, що у Східній Церкві існує канон іконописання. Хибною була та залишається до сьогодні думка, що канони, яких слід дотримуватися у написанні ікони обмежують творчий пошук майстра, або його можливості у розкритті свого мистецького хисту, оскільки вони не є рамками, що стискають творчість, але радше є дороговказами, що застерігають від спотворення і збіднення, вираження його духовного досвіду⁵⁹. Катехизм УГКЦ підкреслює:

Завдяки канонів лики Христа, Богородиці та святих є пізнаваними завжди і всюди⁶⁰.

Традиційно ікони на честь різних святих у Східній Церкві бувають поясні та у повний зріст, із клеймами (житієм святого) та без них. Особливо улюбленим святим ікони є представлені із клеймами (житієм), як наприклад св. Миколаю та ін., щоб вірні могли візуально відчитати, головні події діяльності даного святого та наслідувати їх. Основними елементами ікони святих в Східній Церкві є лик святого, німб, одяг, фон та напис імені зображеного святого.

Через зловживання у збереженні канону в іконописанні у Східній Церкві, а також і в церквах Київської традиції, крім людського іменування ікони також існує іменування ікони Церквою⁶¹. Іменування ікони Церквою є визнанням і підкресленням іконічності даного зображення – віддзеркалення присутності в образі Первообразу, і, як говорив Блаженніший Митрополит Володимир (Сабодан):

Освятиючи ікону, Церква свідчить, що приймає створене зображення як зображення святе і достойне поклоніння⁶².

⁵⁹ С. Булгаков. *Икона и иконопочитание*. Москва 1996, с. 121.

⁶⁰ Катехизм Української Греко-Католицької Церкви «Христос – наша Пасха». Львів 2012, п. 591.

⁶¹ С. Булгаков. *Икона и иконопочитание*, с. 101.

⁶² Блаженніший Митрополит Володимир. *Що означає освячення ікони і чи можна молитися перед неосвяченою іконою?* // <http://archiv.orthodox.org.ua/modules.php?> Дата перегляду 28.07.2015.

Церковне іменування (освячення і благословення) вилучає ікону із ряду суто людських речей, вона перестає бути культурно-мистецьким явищем, предметом торгу, натомість стає місцем зустрічі двох осіб – Бога і людини.

На сьогоднішній час, поки що, ми не маємо визнаного митрополита Андрея Шептицького Церквою як святого. Поки що не було і не могло бути освяченої офіційно Церквою в честь нього ікони, хоча існують багато різних зображень, які народ іменує іконою на честь митрополита Андрея Шептицького. Зважаючи на те, що слуга Божий митрополит Андрей Шептицький є вже визнаний праведником і вже зближається час його проголошення блаженним – святим для УГКЦ, то в місяці травні 2015 року, я попросив був Соломію Тимо (директора іконописної школи УКУ) разом розпрацювати та представити проект, як би мала виглядати ікона св. Андрею для почитання в УГКЦ на розгляд конференції «Прослава та почитання святих УГКЦ» 24 вересня 2015 року за організацію, якої я був відповідальний.

На конференції в УКУ 24 вересня 2015 року Тарас Тимо представив проект ікони із клеймами св. Андрею Шептицькому та відбулося досить цікаве її обговорення за участю голови патріаршої літургійної Комісії УГКЦ владикою Венедиктом Олексійчуком⁶³.

Висновок

Хоч досі офіційно не має визнано Вселенською Церквою (та проголошено Папою Римським) святості слуги Божого праведного Митрополита Андрея, але це не означає, що УГКЦ, ми з Вами греко-католики, не маємо в небі заступника та покровителя на ім'я Андрей.

⁶³ Т. Тимо. Представлення проекту ікони святому Андрею Шептицькому // <http://www.theologia.ucu.edu.ua/uk/video-ta-audio/9-audio/543-naukovo-praktychna-konferencija-qproslava-ta-pochytannja-svjatyh-v-ugkcq-> . Дата перегляду 28.10.2015.

В ході історії Церкви траплялися дуже довгі процеси над особою до її проголошення святою. Деколи через чисто політичні, національні, психологічні чи інші мотиви проголошення земною Церквою особи святою затягувалось на дуже довгий період. До такого затяжного і довгого процесу також належить і віднести процес над митрополитом Андреем Шептицьким.

Потрібно підкреслити, що митрополит Андрей Шептицький жив і діяв, як предстоятель УГКЦ (1901-1944) у дуже важкому періоді історії українського народу, коли аж сім разів в Галичині мінялася влада. Він, як ревний предстоятель УГКЦ, також реагував на суспільно-політичні та національні події, які відбувалися у державі, тому під час беатифікаційного процесу була потреба їх достеменно вивчити разом із багатою науковою спадщиною та спростувати деякі наклепи та закиди проти нього, як наприклад про підтримку політики Адольфа Гітлера чи ін..

Незважаючи на те, що процес беатифікації над митрополитом Андреем Шептицьким ще триває, український народ вірить, що Він вже є святим, що Він піклується про нього, разом із ним молиться, допомагає гуртувати громади, будувати нові храми, творити нові покликання до монастирів, приймати доленосні рішення та кермувати потоком подій.

Церковне прославлення чи канонізація – це видимий знак, яким Церква Східна чи Західна дозволяє згадувати святого в публічних церковних богослужіннях. Проте, щоб цей видимий знак чим скоріше стався щодо одного чи іншого слуги Божого, то Церква закликає вірних до молитви. Тож, молимося за праведного митрополита Андрея Шептицького, молимося до нього, молимося його молитвами, які він залишив нам, а це понад 62 молитви⁶⁴. Бо чим глибшими й усвідомленими будуть наші звертання до нього, тим сильнішим і відчутнішим зможе бути його заступництво та

⁶⁴ Митрополит Андрей Шептицький. *Молитви*. Львів 2004, с. 7-9.

допомога нам. Він сам запевняв нас, що не забуде нас у потойбічному житті. Митрополит Андрей Шептицький говорив:

У тамтому житті, що є щойно правдивим життям, обіцюю за Вас молитися і випрошувати з неба всіх дарів, потрібних до дочасного життя, й усіх ласк, потрібних до вічного спасення⁶⁵.

Анотація

У цій публікації запропоновано коротку історичну довідку за що український народ визнає та прославляє митрополита Андрея Шептицького, як святого, а окрім того поданні пропозиції, як би могло Його не тільки не офіційне, але й офіційне в майбутньому церковне прославлення та почитання звершуватися в УГКЦ, після проголошення Його папою Римським для УГКЦ блаженним-святим.

Petro SABAT

From the National Recognition of Holiness to the Church Praise and Worship of God's Servant the Righteous Metropolitan Andrey Sheptytsky

This article proposes a brief historical background about the reason of recognition and worship of Metropolitan Andrey Sheptytsky as a saint by Ukrainians. Furthermore, the article shows not only an unofficial side of the case, but also contains the proposals regarding his official praise and worship by UGCC in case of his declaration as a blessed saint by Pope.

⁶⁵ Митрополит Андрей Шептицький. *Твори (морально-пасторальні)*. Львів 1994, с. 243.